

Kinek a nevében?

Sergi Belbel: *Vér*

Puritán játéktér fogad bennünket. A színpadon szoba, de a rácsszerű falak alapján lehet akár ketrec is, hamarosan kiderül, az is. Rabtartó. Elöl és hátul részben nyitva. Lássuk, mi történik, s legyen hol bejönni, illetve kimenni a színészeknek. Körülötte fehér sztiropor-út. Ott benn egy szék, a sarkokban néhány vödör, talán más semmi. Kinn egy rácsos, támla nélküli fémpad, hol parki kellékként, hol napozóként. Két világ. A kettő azonban találkozik. Bent a túszer, egy összekötözött hölgy, akit nyilván kintről raboltak el, kint az egyik jelenetben két fiatal a parkban, akik sehogy sem tudják megvallani, hogy szeretik egymást, a másikban egy rendőr és rendőrnő az őrsön éppen uzsonnázik, a harmadikban egy napozó fürdőruhás hölgy és egy férfi, akiről megtudjuk, egy személyben a hölgy szeretője és a fogoly férje. S olykor egy fiú, olyan tizenéves forma, a színlap szerint ő az eltévedt kisfiú, akivel először a benti térben találkozunk. Terrorista inas, segédkezni szeretne a túszer megcsonkításában, vagy legalábbis gyönyörködni akar ebben. Ugyanis a foglyul ejtett hölgynek egy nő és egy férfi, ők a terroristák, tudtára adja, hogy még negyven óráig fog élni, de közben tízóránként levágják egy-egy testrészét. Előbb az egyik ujját, aztán a karját, majd a lábát s végül a fejét. Irgalomra ne is számíton, akkor sem, ha férje váltságdíjat fizetne. Fizet. Hiába. Őket ugyanis nem a pénz érdekli, nem pénzért rabolták el a nőt, hanem bosszúból. Így akarnak bosszút állni a politikusokon, a gazdagokon, akik... S következik egy hosszú közgazdasági ária, à la Marx–Engels-szeminárium. Minden részletében, minden vonatkozásában igaz, dögöljenek meg a gazdagok, a kizsákmányolók, szégyelljék magukat az erkölcstelen politikusok, mind egy szálig. Nincs kegyelem. Valóban, látjuk is, azonnal megkezdődik a hölgy kíméletlen csonkítása.

Csakhogy, minden igazság mellett és ellenére, felmerül a kérdés, miért a nőt ejtik túszer, s nem a férfit, akinek különben is szeretője van, látjuk, halljuk, s nem valószínű, hogy különösebben megindítja feleségének sorsa. Szerencsére azonban van benne annyi emberség, hogy aggódik érte, ki akarja váltani. De a terroristák, főleg a nő, ő a kegyetlenebb és elszántabb, nem lacafacáznak. A vérnek folyania kell. Punktum. És folyik is. Mit folyik, ömlik, zuhog, mindent elönt, csorog a falakról, ahová a kisfiú önti

azokból a vödörkből, amelyek eleve oda vannak készítve, s tör elő a padlóból, már egész tavat képez. Vértócsa, amiben a fiú előbb tocsog, ahogy gyerekkorunkban szoktunk volt nyári zápor után az út porától átmelegedő tócsában, végül meztelenre vetkőzve belefekszik. Egyszerre borzasztó és nevetséges. Borzasztó, mert már a gyerekek is élvezik a vért. Igaz, konkrétan ennek az „eltévedt kisleány”-nak már komoly véres emlékei vannak: szüleit szeme láttára gyilkolták meg. Korán megismerkedett, s megtanult élni az erőszakkal, amely világunkat behálózza, ránk telepedik, bennünk van, amelytől nem szabadulhatunk.

Ha van tanulsága, „üzenete” a katalán szerző, Sergi Belbel darabjának, akkor talán ez, inkább ez, mint a már említett közgazdasági igazság. Annál is inkább, mert a terroristák felháborodásának kétségtelen jogossága mellől, mögül hiányzik az az alapkérdés: kinek a nevében ügyködnek? (Ez a terroristákat megszemélyesítő színészek, Béres Márta és Mészáros Árpád számára nyilván nem kis problémát okoz!) Persze elképzelhető, hogy öncélúan cselekszenek, mondanám, sportból, ami természetesen még borzasztóbb, mint ha valamilyen ideológia vezérelné őket, mert ez már a teljes eszementiség állapotára utal. Olyasmire, amire, sajnos, van példa a mai világban, egyre több.

De nem erről szól ez a dráma s ez az előadás. Itt, minden valóságosság, társadalmi realitás ellenére is, nem tudni, legalábbis nekem nem sikerült eligazodnom a kérdésben, mindarról, ami történik, mi az író véleménye. Kinek a pártján áll? Nem hinném, hogy pártatlan. Mert egyszerűen nem lehet. Itt a „játék” vére megy. Vagy nincs is rá mód meg ok, hogy döntsön a pénz és a vér között. Ahogy elítéli a pénz mindenhatóságát, főleg, mert csak kevesek rendelkeznek vele, ugyanúgy elítéli az erőszakot is, ami igen gyakran éppen nem azokra csap le, akik megérdemelnék, hanem az ártatlanokra.

Az nem vitás, hogy a darab s előadása felvet olyan örök s mindig időszzerű kérdéseket, mint erkölcs, mind a gazdagok, mind a terroristák vonatkozásában, erőszak, ami egyre inkább eluralkodik felettünk, bennünk (ámokfutók, túszejtők, öngyilkos merénylők, horror mindenütt és minden mennyiségben a tévén, a moziban, a számítógépes játékokban...), s ennek értelmében ennek a produkciónak lehet, van gondolatébresztő hatása. De, mert túl naiv, a bemutatott brutalitás ellenére sem váltja ki a remélt hatást, még csak igazán idegesek sem leszünk, nemhogy magunkba szállnánk.

Számomra a *Vér* parttalan protesztdráma.

Tiltakozik, felháborítani akar, de kissé naivul teszi, s nélkülözi azt a szükséges belső határozottságot, amit nézőként vagy elfogadunk, vagy elutasítunk. Szörnyű, ömlik a vér, brutális, embert csonkítanak halálra, igazságtartalma evidens, de ennek ellenére nem dráma.

Mit tehet ehhez hozzá az előadás?

Nem sokat. S azt meg is teszi. A rendezés (Keszég László) igyekszik minden helyzetet pontosan körvonalazni. Ami bent játszódik, a tortúrát élesre, keményre venni, ami kint, azt életszerűvé tenni. Ennek következtében óhatatlanul kétféle stílus jellemzi az előadást, stilizáltság és naturalisztikusság. A hölgy aprítását ügyesen csinálják, de hogy nem lesz döbbenetes, bár mindenféle technikai eszközt felhasználnak, azért nem hibásak. A színházban a legfélelmetesebb villanyfűrészt sem funkcionál tökéletes drámaisággal. Általában sok a sztereotip megoldás, bár lehet, hogy ennek magyarázatát elsősorban a darabban kellene keresni. Egyszerűen ezt diktálják a sablonos helyzetek és a sablonszerepek.

A színészek, a Nőt „alakító” Erdély Andreát leszámítva, mindannyian több szerepet kapnak. Mészáros Árpád elsősorban terrorista, másodállásban pedig félnék férfi. Annak jellegtelen, ennek viszont, amikor kihozzák a sodrából, drámai magasságokba emelkedik. Mikes Imre Elek két gyerek szerepben lép előnk. A terroristák körül sündörgő kisfiúként is, a parkban eltévedt fiúként is csodálkozó tekintettel, hol hiteles, hol megjátszott naivságot mutat. Béres Márta tekintetével, hanghordozásával, vitát nem ismerő gesztusaival a fiatal, terrorista nőnek keménységet ad, de a szerep belső megoldatlanságát így sem sikerül lepleznie. Mészáros Gábor Fiú, Rendőr, Férj. Mindhárom alakban tisztos helytállást akar mutatni, ami csak egy-egy villanásnyi időre, elsősorban a parkban randevúzós Fiúként lesz hiteles. Rendőrként, szerepe szerint, inkább végszavaz. Férjként a szeretőjével kell vitatkoznia, drámázik is derekasan, de híján van némi belső energiának, nem érezni, hogy számára a két nő közül melyik a fontosabb. Crnkovity Gabriella is három alakban van jelen az előadásban: Lány, Rendőrnő, Szerető. Lányként is, Rendőrnőként is apró gesztusokkal ábrázol. Ez kivált rendőrnőként sikerül. Nem csinál karikatúrát a figurából, ahogy szokták, s ahogy könnyen lehet, nagyon természetes, ahogy tömi magába a szendvicset, beszél tele szájjal, ahogy értetlenül néz, s pont ettől lesz komikus. Szeretőként előbb jellegtelen, majd vitázva magas cébe vált, némi tettetés ezalatt.

A Nő – az abszolút főszereplő – Erdély Andrea. Hősiesen szenved, alkudozik, könyörög, rimánkodik, kiabál, üvölt, sikoltozik – többnyire bekötött szájjal, rángatózik, dobálja magát – többnyire székhez kötve. Mindeközben érezzük azt a tehetetlenséget, amely sajátos helyzetéből adódik, s a kétségbeesést, mert nem tudja, miért került ide s mi vár rá. Sejtí, tudtára adják, nincs számára kegyelem, s mégis megpróbál remélni. Általa szól(hatna) az előadás a kiszolgáltatottságról. Hogy nem így történik, nem rajta múlik.

